

# SOPRONYVIDÉKI LAPOK.

Társadalmi és ismeretterjesztő vegyes hetilap.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Moller Ede.

„Magyarosodás és művelődés.”

Előfizető díj:		Megjelenik minden szombaton.	Előfizető díjak beiktatandó hirdetések és a lap szelvény részét illető közlemények a szerkesztőséghez (színház utca 10-ik szám) küldendők.	Hirdetések díja:
Egész évre . . . . .	6 ft. — kr.	Kéziratok nem küldetnek vissza.		Egy négyszer hasábozott kis sor egyszeri iktatásnál 6 kr.. Többesüri iktatásnál 4 kr.
Félévre . . . . .	3 „ — „			Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 kr.
Negyedévre . . . . .	1 „ 50 „			

## Ertelmiség.

(Intelligencia.)

I.

A míg az ember csupán érzelmeinek hatása alatt bir az elhatározás bajnokává lenni; a míg az embert csak az érzelm sugalma vezeti a cselekvés terére, a míg az ember értelmének mellőzéseével egyedül az érzelm fölébredésében keresi az akarat helyes indító okát: addig az ember nem tarthat számat az értelmiség jelzőjére. Érzelm egy magában véve nemcsak az emberben honol, az érzelm nyilatkozása nem csak az emberben talál kifejezésre az érzelm nógató kitérése, nem csupán az embert, ösztöni valaminek a megvetésére. Az állat szintén érez, érzelmeinek ép úgy tud hangokban kifejezést adni mint az ember, az állatban szintoly fokozott mérvben buzoghat az érzelm lobbanása, mint bennünk, az érzelm megegyezik mint minket, s szintoly dühönghet benne, mint bennünk. De nagy a különbség azért mégis az ember és állat érzése közt. Általában véve az ember és állat érzése főleg abban tér el egymástól, hogy az ember érzelmeinek sokoldalú művelése által, mindennemű érzelmnek fölkeltésére képes; számos érzékei nem egyszerre támadtak, vagy ha támadtak is, nem abban a mértékben vehette hasznokat, a mint most

veszi. A látás, hallás, izlés, szaglás, és tapintás érzékei csakis úgy, fejlődhetnek azon fokig, a melyen most vannak, hogy eleinte oly viszonyok, természeti tünetmennyek közé került, melyek vagy a látást élesítették vagy egyéb érzéket finomítottak. Van akárhány olyan állapot, mely épen, azon érzéket fejlesztette leginkább, melyre különösen szüksége van; míg vannak ismét más érzékei, melyekre kevésbé szorol, a miért ezek aztán a fejlődés alacsonyabb fokán is vesztelgenek, vagy épen eltompultak. Tehát különösen az az érzékünk finomodott legjobban, melyet leggyakrabban használunk. A zenésznek okvetlenül jobb a hallása, mint a szakácsnak; a szakácsnak még valószínűleg finyább az izlése, mint a bojtárnak; a kertésznek sokkal érzékenyebb a szaglása mint a kovácsnak; a takácsnak bizonyosan érzékeltőbb a tapintása mint a földművelőnek. Ezen különbségtétel ráillik az állatokra is, mert mindig a körülményektől és tárgytól függ érzékeinek minéműsége, a melyek körül vesznek s a melyekkel foglalkozunk. Csak hogy az állatok és a mi érzékeltésünk közt nagy az elhajlás, az állatok megérik valamely tárgyának tulajdonságát a nélkül, hogy e tulajdonság keletkezésének okát tudják adni, ellenkezőleg mi, minden érzékünk felfogásának okára akadunk, vagy legalább megértésére törekszünk. Azt a mi ezen oknak megér-

tésére a kulcsot nyújtja nevezhetnők első sorban az értelem megítélő erejének vagy az értelmi felfogásnak.

Minden, a minek tudomására jutunk a felfogás által támad bennünk; minthogy pedig minden kívülről hat ránk, szükséges hogy valami külső eszköz közvetítse a felfogást, ezen eszközök maguk az érzékek, melyeknek segítségével minden kívülről ható tárgyat felfogunk, ezen érzékekkel való felfogást, érzéki felfogásnak nevezzük. Az érzéki felfogás tehát megelőzője az értelmi felfogásnak, minthogy amaz vezet belénk mindazokat a hatásokat, melyek ránk irányulnak; az értelmi felfogás ezen külső hatásokat befogadja azért, hogy rólok ítéletet mondjon, s a szerint a mint azok a hatások kellemesek vagy kellemetlenek jók vagy rosszak, a szerint a mint azok a látások bennünk oly gerjedelmeket támasztanak, melyek erkölcsi javunkat előmozdíják vagy veszélyeztetik, fogja az értelmi felfogás őket elválasztani, magában tartani, és megrostálni. Nekünk tehát mindenképp külső érzékeinket kell mivelnünk, hogy éltelek az értelmi felfogás tisztasága biztosítottassék. Az állat nem arra használja külső érzékeit, hogy belsejében megítélje őket, hanem csupán, hogy anyagi előnyét vagy kárát megérezze, azt keresse, azt fussa.

Minden külső érzékünknek megfelelő a hatásnak bizonyos belső érzése. A lá-

tással felfogott külső tárgy, más hatást fog bennünk előidézni, mint a hallással felfogott tárgy; a szép vidéknek szemlélése más érzelmeket és gondolatokat fog bennünk ébreszteni, mint valamely dalnak hallása; a szaglás más gerjedelmet fog bennünkben kelteni, mint a tapintás; a bűznek vagy a rózsá szagának megérezése, a nyirkos borzongó tárgy megérintésénél egyéb változást fog bennünk okozni; de nemcsak az egyes érzéki felfogások gerjesztnek bennünk elűtő érzelmeket, hanem ugyanazon érzékkel felfogott különböző tárgyak is, külön-külön érzelmeket támasztannak bennünk: ha lovat látok, gyönyörködöm karesuságában, széptesttartásában, szóval alakjában; ha varangyos békát látok, undorodom tőle s szemem kerüli. Mindezeknek az egyes érzékeknek, meg van a maguk földadada, s fejlettségök az emberekben a szerint különbözik a mint különböznek az emberek egymás közt műveltségükre nézve. Az egyszerű paraszt ember keveset törődik vele, ha varangyos békát agyontapos. Mi felköltöztünk. Az föl se veszi, ha derekasan a hátába ütnek. Mi feljajdulnánk. Neki a pacsoli vagy istálló szaga meg nem csavarja az orrát. Mi a pacsoli meg parfümra is rá ismerünk. Azaz, mi oly életkörüben mozogunk, mely a tárgyak változosságánál fogva módot nyújt sokféle érzékünk mennél tökéletesebb fejlesztésére.

## Tárca.

### Farsangi kaland.

(Humoreszk.)

— Servus Ferkó! — Hát te itt nyúzódt talpad bórét?  
— A mint látod. Fölcsaptam „Bergengocia” 88-ik szerkesztőjének.  
— Mi a m...! kinek köszönheted e nagy szerencsét?  
— Barátom, hogy is kérdészhetsz ilyent, hát elfelejtetted, hogy iskolás koromban már kapva kaptak írói tehetségem a különféle lapszerkesztők — kosari?  
— Igaz, emlékszem! De nini majd elfelejtetem, bába jöttem hozzátok.  
— Ugy csak gyere, bemutatlak két jó barátomnak, kik a táncterem hangadói és kik szintén segítik lapomat a dicsőség azon fokára emelni, hol az ember elmondhatja, „ne nyulj hozzám.”  
Azzal tovább mentünk. Kis séta után, a melyen majd nyakam szegtem a jó követet miatt, találkozunk az említett két hössel.  
— Van szerencsém, nemes, nemzetes, torma-hídi, torma-kövi Turós Gazsi több meg nem jelent lap érdemdús szerkesztőjét, egykori iskola por nyaló barátomat bemutatni.  
— Igen örvendünk!  
— Ezek itt munkatársaim, Károgó Gyuri és Kolompos Matyi.  
— Nohát Harapósi Ferkó, mielőtt belépne a firifisták báljába, vesszünk új barátunkat a vendégfogadók vendégfogadójába, mondja Károgó.

— Menjünk! Harapósi szerkesztő markát ugyanis ma a nagy honorarium úti, segítünk neki fogyasztani, jegyzé meg Kolompos. Ugy is lön. Kiváncsi voltam az elegans vendéglőre. Oda érkezünk. Egy nagy tábla mutatja, hogy itt van az igéret földje. A táblát, melyen a „mak filkó” a világ minden létező és nem létező színével festve volt bizonyosan azon korban mázolták a midőn a nagy szellemek, a minők ez új társaim, lóháton jirták le izzadságukat. Beléptünk. Ittunk becsületesen, mint a kefekötők. Kolompos jól érezte magát, a bor, — melynek apja e napokban még csak káposzta lé lehetett, bizonyosan ma kvalifikálódott számunkra borra; — fölmelegíté, elkezdett verseket faragni „Bergengocia” számára:

Oh mért észak és dél  
Nem bájlod el az anya  
Napot, mikor kél  
..... a banya.

A kipontozott sornak eleje majd csak akkor fog megszülemleni, ha ezen eredeti költői alak nem lesz többé; ekkor barátai ki fogják adni „Biribi vajudások” cím alatt.

— Fizetni! kiált Kolompos.

A pincér megteszi a számlát, de egy ablak eltörését akarja rajtunk megvenni. Nem kellett több.

— Ilyen meg amolyan, a ki adta is, a ki vette is, hogy mer ilyent mondani, majd meg-tanitom keztyűbe dudálni, mit gondol kivel van dolga?

— De biz én láttam, hogy eltörték, mondja a pincér.

— Majd megmutatjuk ki törte; töröm a zuzáját, el innét, mert eb rugta úgy legyintem, hogy .....

A többiek csitítottuk, s nem volt más mit tennünk, mint kifizetni, lássa a világ, hogy mi telivér gaválérok vagyunk. Eltávoztunk. Kolompos oly dühös és fölzgatott volt, — zárjel közt megsúgom, — csak tetette magát, hogy a bál helyett, ágyába veté kocogó csontjait kifújja a mérget. Károgó gyomor szűküléssel menté elmaradását, s szintén hazament vacsorálni — levegőt. Hát ezek a táncterem hangadói, ha az idő itt van sarokba húzák irhájukat, mentegetik immel-ámmal kimaradásukat. No iszen szép gaválérok! De tudom hányat ütött az óra, itt más a bökenő, lapos a bugyeláris, egy árva petájkjuk sincse.

Hátra maradt Ferkó barátom és én. Nekünk volt még egynehány piculánk és mentünk nagy uriasan a firifisták báljába. Igaz belépti jegyemet, akárhogyan szabódtam, kedves barátom fizette, de se baj, majd kamatokkal szolgálom vissza — itélet napján. A tükör előtt nyakkendőinket helyre igazítottuk. — Megvallom, már három éve szolgálom és fekete zínűnk fakó lett, azonban ezen is segítve lön, befestettük tintával. — Lesre álltunk. Nem-e keritünk egy szép libáskát hálónkba. Már többször közelgett hozánk egy-egy a legszebbek közül, de mindig elkapták orrunk előtt s nekünk nem maradt egyéb, mint az utószag a sok pacsulitól és egynehány ruha foszlány. Ezt is zsebre szartuk. Jó lesz pipa foltnak. Végre ugylátszik megszánt a sors, kedvezett a szerencse. Páva lépésekkel közelgett felénk egy tündér; szép rőt hajához képest, suvicks a tűz; karcu dereka beillett volna egy három kapitulációt kiszolgált dragonyos őrmesternek; pici kis karcu vetekedettek a legvaskosabb kovács legényével; arcán a sok rizspor, festék és a

patvar tudja minő mindenféle szer dacára, kilátszottak az ördög barázdái. Azért mi mégis positióba tettük magunkat. Sőt, megvalva nekem tetszet is!?! Azon egyszerű elvből indultam ki, jobb valami, mint semmi! Egyenesen nekem tartott. Ugylátszik, szép szakálom okozta e szerencsét! Fölkért, mutatnám meg az öltöző szobát. Megmutattam. Ezóta nem tágitottam mellőle. Táncoaltam, mintha robotba fogtak volna. Eleinte csak idő, kellemes est, szép ruha volt szőnyegen, de a harmadik négyesnél már neki tüzesedtem és kitarám előtte szívem redőt.

— Imádot nagysám, telve vagyok a legvérmesebb reményekkel. Áldom őrangyalomat, hogy ily drága kincs közelébe hozott, szívem minden dobbanása, gondolatim, pillantásim önnél időznek. A világ legboldogabb embere lehetnék, ha drága kincsem, lángoló szerelmemet, vágyaim netovábbját, kielégítené! Hisz csak egy szerelmes pillantásába, csak egy árva „szeretem” kimondásába kerül engem a mennyi boldogság varázsába bűvölni! Kérem mindenre a mi szent nagysád előtt, kérem szép természet, gyönyörű hajára, karcu derekára, szende arckifejezésére, szabadditson meg e győtrő kinoktól! Gyógyítson meg egy, a betegség legsúlyosabb fajával, a szerelemmel megsebzett szívvel! Különbem nem állhatok jól életemért! Mi is az élet nekem, ha el nem érhetem azt, a miután legforróbb vágyaim vonzanak. Jobb ha pisztolyt veszek és véget szakítok kinos életemnek, akkor lealább .....

— Nem tagadna meg egy kis kérést? Oh kérem, tessék csak parancsolni, százat is; kész vagyok mindenre nagysádot; fölmegegy a temesvári sánra, vagy a torony legmagasabb csucsára állok ki élet veszélyel.

Ha tehát különféle érzelmeknek akarunk tulajdonságai lenni, mindenekelőtt oda kell hatnunk, hogy módját értsük érzéseink művelésének. A lány a művelt érzékünk, annyi a biztosan meghatározható érzelmünk. Csak az beszélhet gazdag és helyes érzésről, a kinek számosabb a pallérozott érzéke. Csak az mondhatja el magáról, hogy érzéséről számot tud adni, a ki egyszersmind fölvilágosíthat minket, az érzés keletkezéséről, azaz valamely kívülről levő tárgy reá tett hatásának eredetéről, kiváltatásáról, jótékony vagy káros befolyásáról.

Az érzékek fejlettsége nagy átformító erőt gyakorol életmódunkra és műveltségünkre. Azt mernők állítani, hogy tőlök származik társadalmi állapotunk számtalan alakulása, társadalmi állásunk különféle osztályai: mert az érzékek azok, melyek első helyen lényünkre átalakítólag hatotak. A míg bizonyos érzékünk meg nem volt valamely tárgynak, az ő tulajdonságainak elválasztó felfogására, addig ezen tárgy, tulajdonságaival együtt holt anyag volt reánk nézve. Nekünk tehát első sorban a tárgyakat külsőleg kell tudnunk fölismerni és megkülönböztetni, hogy azután a különbséget mélyebben is kutathassuk s magunkra vonatkoztathassuk. Ha a számtalan dolgot, mely érzéseink alá esik, megkülönböztethetjük, sajátosságainak okát kutathatjuk s magunkra vonatkoztathatjuk, képesek leszünk egyszersmind a tárgyak és tulajdonságaik felfogása következtében rendeltetésöknek okára is rá bukanni s önhasznunkra fordítani. Ehez tehát első helyütt az érzékek művelése, fejlesztése szükséges s csak ha ez megtörtént, szólhatunk értelmi erőnknek támaszáról és fejlesztéséről. Az értelmi erőnek alapját az érzékek teszik, minthogy ezeken keresztül szívárgott belénk föltétele értelmi képességünknél. Az értelmi képesség pedig azon erő, mely a társadalomban bizonyos helyet kijelöl számára, melyet ha betöltünk, származik ama különválasztás benne, mit társadalmi osztályoknak nevezünk. Ezekről majd jövőre.

### Közegészségügy.

Ez korunk egy jelszava, s talán tisztában sem vagyunk még jelentőségével! Nem

lesz tehát fölösleges egyet-mást emlegetnünk róla.

A régi népek közül a zsidók mutatnak fel a vallás szentesítésének erejével bíró rendelkezéseket úgy a táplálkozást mint a tisztaságot illetően. De éppan azért, mert a reformot nem tűrő vallás tette magáévá a közegészségügyet, ez nálunk nem haladhatott előre. — A görögöknél Hippokratés, az orvosi tudomány ez ókorbeli még mainap sem fényvesztett vezérszilaga, az orvoslás alapszabályait a talaj s a körlég ismeretét állította fel, minthogy ezek az okszerű életmód mellett a leggyakoribb betegségek okozói. De tudományos valóságáig nem testesülhetett ezen tan, miután e korban, mint még 2000 évvel később a vegytani elemekről fogalom sem létezett. Tűz, víz, föld s lég — Aristotelesnek egészen a múlt század végéig érvényben levő ezen négy eleme nem segíthette elő az életfolyamatoknak s a környező természet által reakciók gyakorolt befolyásnak magyarázatát. — A rómaiak, e kiválólag gyakorlati eszű nép, maiglan csodált vízvezetéseket építettek városaik jó forrásvízzel való ellátása céljából, s az együttélők viszonyhatását egymásra megismerve, gondoskodtak szegényeik egészségéről nyilvános fürdők felállításával. De mint tudományunk kezdetlegességnek kellett maradnia a közegészségügynek, miután orvosaik a haladás alapfeltételét képező polgári szabadság élvezetétől ki voltak zárva s Julius Caesar által felszabadítva, a császárság alatt a birodalom hanyatlásával csak tehettek előmenetelt. — Az erre következett korban az egyedül s kizárólag uralkodó vallásos szellem az embereket a kutatás útjáról tökéletesen eltérítette s mindenben titkos erők képzelésére tanította.

A betegség okait nem körülöttük s nem életviszonyaikban vagy életmódjukban keresték, hanem távol a mennyekben vagy a gonosz szellemek honában.

A betegség, ha isten fenytése nem, úgy ördögösség volt s csakis vallásos szertartások vagy misztikus miveletek által gyógyítható, mint csakis az ima által elhárítható. Vétkes volt, ki fájdalomában profán orvoslástól várt enyhülést, s vétkes volt, ki önhittségében segítséget képzelt nyújthatni. Önmegadashoz vezető ily életmódot mellett mi csoda, ha tisztátalanság, helytelen táplálkozás s rossz lakások, mind megannyi elősegítői a nyavalyáknak, a redes dolgok közé tartoztak s ennek következtében Európában oly járványok dühöngtek mint soha ezelőtt s soha azután!

Ezen sötétség csak lassan oszolhatott el a felkelő nap előtt; sőt míg ma is ködként fűdi el itt-ott az emelkedő napot. Azonban oda eljutottunk már, hogy a betegséget ne tekintsük valami, testünkbe betolult, idegen szellemnek, hanem okozatul szervezetünk

súlygyenét megzavaró ártalmas befolyásoknak, melyek majd életmódunkból majd a bennünket környező természetből erednek. Így visszatérünk Hippokratés tanához, s támogatva a természeti tudományoknak az utolsó száz év alatt tett roppant haladását által, máris gyakorlati érvényt szereztünk neki.

A talaj, melyen lakunk, minősége s alakzata, különösen pedig korhadó szerves anyagok tartalma s a korhadást előmozdító víz és lég változó hozzájárulása által gyakorol egészségünkre befolyást. A talajból a levegőbe felszállt bomlásterméknyei párák kóroanyagok tulajdonságaival bírnak, megrontván azon közeget, melynek vérünk felújítására kellene szolgálja. Ily romlott levegő példányképe a moesárok fölött található, s tudjuk, mily káros hatása az az egészségre, s ily moesáros levegőre akadhatunk nagy vándorok túlnépes szűk utcáiban s szegények laktanyáiban. A körlég azonban még más kóroanyagokat is közvetít t. i. a járványok ismeretlen eredetű s ismeretlen miségű, de bizonyos feltételek alatt elszaporodó csirák, melyek légáramlások által szállíthatnak tovább, hogy alkalmas helyeken vésthozó működésüket megkezdjék. Ide tartoznak még a klimatikus befolyások, melyek maguk részéről szinte okozhatnak betegségeket. — A talajon keresztül szűrődik tisztává s ihatóvá az életre nélkülözhetlen víz, de ártalmassá is válhatik a korhadó talajból hozzávegyült mérgező anyagok s fészerek által. Az ily romlott vizek valóságos betegséggörögök. — A tápszerek, mint testünk fűteléke s épületkövei, szabják meg szervezetünk tartósságát s betegségek iránti ellentálló erejét, de úgy minőségileg mint mennyiségileg hiányos miatt lehetnek veszélyesek. — Legtöbb szervezetünk ellen elkövetett vétkeket az élszerek okozzák majd szenvedélyek ébresztése majd a mértéktelenségre való ingerlés által. — Foglalkozásainkban is sok káros káros ható szer rejlik. — például porlevegés vagy mérgező anyagokkal való munkálás. S a társadalom hanyagboly élénkítő mozgása, a forgalom, ragályos betegségek elterjesztésére szolgálhat.

Igy kiegészítve áll előttünk a közegészségügy főreszeinek vázlata. Mint tudományunk azon feladat jutott neki, hogy a betegségek okait fűrkésze, a mennyiben ezek az egész népre vagy egyes osztályokra, vagy egyes városok vagy vidékek lakosaira kihatnak s a mennyiben azok a közös helyzetből folynak, hogy kiderítésük után oly intézkedéseket ajánljasson, melyek legalább enyhítőket helyzik biztos kilitásba. Gyakorlatban a hatalom egy kis töredékével felruházott institutio, mely a javalt intézkedéseket végrehajtja, azok fogantosságát ellenőrzi s évi kimutatásokban az általános egészségállapotról számot ad: célja a halálozási százalék leszállítása, vagyis az átlagos életkor hossza-

bitása. Mint eszménykép lehető nagy kor s fokozott munkaképesség lebeg szeméi előtt. Nem a betegségek megszüntetéséről álmodozik — az lehetetlen, s nem is közvetlen az egyes ember életkorára reményel befolyani — ez a magány orvoslás dolga; de hivatva érzi magát a néptest egészségének megőrzésére s egészségügyi állapotának javítására.

A nemzetgazdászathoz hasonlóan, mely a nép vagyansága növelésének s hanyatlásának törvényeit kutatja, hogy megjelölhesse azon utat, melyen a nép jóléte elérhető célról int felénk; ép úgy a közegészségügy is — az életfeltételek s az okszerű életmód ismeretének alapján — az általános betegségek okokat tanulmányozza, hogy azok ellen intézett támadásai által a nép egészsége kedvezőbb alakot öltön.

A nép életében is van egészség s betegség mint az egyes ember életében. A közös kulturái, politikai s gazdasági helyzet, a közös erkölcsök, szokások s életmód — természetesen — közös egészség állapotot szülnék. Emezt egyenes arányban áll a társadalom fejlettségéhez. Minél kisebb az átlagos életkor, annál kedvezőtlenebb a közegészség s annál nagyobb a halálozási százalék. E halálozási százalékban a halálozásokkal egyetemben bírnak fő megismertető jeleit annak, hogy mi károsítja leginkább a nép testét, melyek a betegség székhelyei s melyek visszafordítják a legrosszabb életmódot legrosszabb állapotra. E tekintetben a statisztika nélkülözhetlen segítségünk a közegészségügynek, miután a társadalmi organismus bonyolultsága a lappangó s észrevétlen dülő rontó erők feltalálását föltette nehezíti. A népesedési mozgalom számai egész határozottsággal tüntetik ki, mily erőben áll a nép teste s miben szenved fogyatkozást.

Eddig az orvosi tudomány a betegség gyógyítását tekintette főfeladatának; most azon, bár nem új, de csak nem rég érvényre emelt, nézpont által táglult, hogy haladatosabb törekvés annál a betegségek eljéjét venni. Akármily nagy fontossága legyen is az orvoslás az egyes emberre nézve, a népre átvitt teljességében alig mutathat fel valami nagy eredményt tekintve a halálozás gyakoriságát. A közegészségügy azonban, a betegség okaira fordítván figyelmét s tevékenységét, a morbiditás leszállítása által máris nagy sikerrel működött. Bécsben például 1870-ben 36.5 halálozást számítottak 1000 lakosra, 1875-ben pedig — új vízvezetékének elkészítése, széles tág utcáinak szigorú rendszabályok mellett történt kiépítése, kertjeinek megnyitása, bástyáinak tökéletes lerontása s esztornázásának kiegészítése után és ezeken kívül több egészségügyi rendelet behozatala által mint az eladandó tápszerek hivatalos megvizsgálása s. a. t. — már csak 23 halálozást mutatnak ki 1000 lakosra. S mi-

— Ugyhát legyen oly szives hozzon egy adag fagyaltot!

Furcsa gondolám, ily pathossal elmondott szavakat egy adag fagyalttal félbeszakítani; tehát ily badárságról akarok a temesvári sánra fölmenni és a torony legmagasabb csúcsára kiállani! De hátha ez előhírnöke a boldog viszonyszerlemnek? Megteszem, hisz még mind jobbra fordulhat. Rohantam, utközben egy pár hölgy uszályát letapostam, egy szolga kezéből kiűtem a süteményeket, de ez mind nem zavart, noha egynehány dörgő és nem a legkellemes szó követé nyomdakaimat. Mit nem teszünk és tűrünk, ha a boldogság kapuja előtt állunk. Kiválasztottam a legtarkább fagyaltot, és a legdrágább süteményeket; szép színes, kivágot papírosra raktam költői rendben boldogságom szülőltjét, hogy annál könnyebben vegyem be az ostromlott várat . . . . .

— Tessék drága nagysám!

— Köszönöm, — mondá hölgyem mire visszaérkeztem — nem magamnak hozattam, hanem önnek, mert láttam, hogy igen hevült állapotban volt és így nem árt egy kis hűsítő!

A tálcza kiesett kezemből, selyem ruháját egészen beszenyezte a kutyavék, engem majdnem a guta ütött. Pusztultam, mintha lángostorokkal üznének. Kerestem az ajtót, hogy előbb érjek ki a teremből, mert hittem, hogy arcomról leolvassák a bukást. Ily csúfúl még soha életemben nem sütem föl. Nem marad egyéb hátra pisztolyt veszek föbe lövöm magam. Gondolni és tenni egy volt.

Pincér, 3 litért a legjavából! [A pisztolyok itt vannak, csak hogy vas csövek helyett üveg csök, löpor helyett borral vannak töltve.

Ugy öntöttem belém, mintha csak hordóba folyna.

— Hányadán vagyunk, kérdé oda kullogva Harapósi barátom, mit végeztél?

— Halgass, nesze egy pohár bor, igyál a kinek lelke van.

Elbeszéltem egész kalandomat, jót neveltünk. Haza mentünk, illetőleg barátomhoz, mert hisz nem lakom e híres Bergengocia városban; lefeküdtünk, hogy kiábránduljunk a nagy baklövésből.

Turós Gazsi.

### Visszaemlékezések.

„Matt”-ot mondtam. E körülmény, mely engem mindig izgatottságba fejtett, az én kedves és phlegmaticus Ferkó barátomat legkevésbé sem zavarta. Olyan arccal, mint a minőt azok vágnak, kiknek a legjobb rendben van szénájuk, sörpötte le a tábláról vesztett pártfeleket; aztán kirázta hosszúszerű porcellánpipájából a hamut és dohánya után nézett. Ekkor lépett be közös iskola- és lak-társunk Andi. . . . .

Kalapját le sem véve göndörhaju fejéről, téli felöltője zsebeibe dugva kezeit, egyetlenegy hangot sem szólva, kezdett fel — s alá járni meglehetősen tág lakosztályunkban. . . . . Hunyorítottam egyet Ferkónak a bal szememmel. Az, mintha észre sem vette volna, kezdte felállítani a sakkalakat. . . . . Én nem tudtam példáját követni, hanem szemmel kísértem Andit. . . . . Mi történhetett??

A költői hangulatok ugyan gyakran felkorbácsolták szerelmes szívemnek tengerét, de ily tulzolt elkeseredettnek még soha sem láttam. Szerettem volna megkérdezni baján

oka felől, de tudtam, hogy, ha kérdezem, épen nem mondja meg, míg ellenkezőleg, ő maga fogja feltálni a közös tárgyalás asztalára. Ugy lön. Alig kezdtük meg az új játszmát, hozzánk lépett. „Barátaim” szölt izgatottan.

Ferkó pipáján igazított, mintha nem hallotta volna.

— Mi bajod, Andi? — kérdém én.

„Hagyjátok abba azt a prózai sakkot, és hallgassatok reám. Talán lakik bennetek irányomban annyi barátság, talán feltudjátok fogni oly fokban a lovagiasat, a szépet és nagyot, hogy késznek fogtok nyilatkozni segítségemre. „Talán” mondom, mert sok az, a mit kéni fogok. De akár igen, — akár nem ébred fel bennetek a lelkesülés angyala, egyet mindennek előtt igérjétek meg. Igérjétek meg, hogy azt, a mit most reátok, mint barátimra és talán segélyezőimre bízok, a végső szükség által kényszerítette bízok, a soha senkinek semmi módon elem áruljátok. Egy hölgy, egy angyal becsülete lesz reátok bizva, fogadjátok? Midőn én arra határoztam magamat, hogy felfedjem előtettek a titkot, melyet más viszonyok között Peru minden kincséért sem fedtem volna fel, akkor jól meggondoltam, kihez fordulok. A dologra tehát!

Ferkó megemelt szemöldökkel fűjta a fűstöt; engem a kíváncsiság forrpontjára helyezett e hosszú bevezetés. Andi folytató: „Nem tudjátok bár biztosan, de sejtitek, hogy köztem, és Raphaela, a szép az isteni Raphaela között gyöngéd viszony szó rózsás szerelmi szálakat. (Az én Andi barátom szerette a költői phrasisokat.) Midőn először tekintettem szép éjszini szemébe, már akkor is megrendültek szívemben egy földöntúli érzés

méz édes hurjai . . . . . Forró szemem őt sem hagyta hidegen . . . . . Volt alkalmam, midőn megvallottuk egymásnak azt, hogy a rokonszeny aeráin túl emelkedett szívünk érzése. A vallomást örökhűség fogadása követte. Azonban gyanura ébredt atyja szétszaggatta ideáli boldogságunk rózsás virányit egyetlen szavával. Rafaela egyedül többé sehova sem mehetett. A kertben tölte a madárral, szunyogdangás és estharangzó kedves harmonijában a regényes nyári estétet. — Tudva ezt egyedüli vágyam vala közelébe juthatni . . . . . Azon utcával, melyben laknak, az \* utca megy párhuzamban. Az ellenes ház kertje az ő kertüktől csak egy deszka kerítés által el választva! E kertbe lopódtam estenként, és a párkányon át váltva udvözött szavakat ismét a boldogság napja süttöt reánk.

De mi tart az én szerelmemen kívül örökké e földön? Egy hete mult, hogy Rafaela bevallá előttem, hogy atyja őt Király Döme gazdatiszthez akarja nőül adni! . . . . . Midőn legboldogabb valék akkor sujítottak vilámat a vihar felhői . . . . . De ez még semmi . . . . . Tegnap Rafaela a kertben sem jelent meg

Észre vette tán gyanakvó cerberusa!! Képzeltetik, hogy mily türelmetlenül vártam a mai nap estéjét . . . . . Végre megérkezett . . . . . de nem Rafaela, csak az est . . . . . Ő nem jött . . . . . Hiába daloltam szokott jelünket: „Hol vagy hol vagy? mesze tőlem! Mikor látlak ismét viszont? Hiü szerelmet, mézes szókat rózsás ajkad szólj mikor mond?

„Végre csikorgott az ajtó. . . . . Két alak közeledett karöltve, lassu beszélgetésbe merülve. Hallgatództam, de eredmény nélkül,

nálunk? Mi kezdetén állunk a közegészség-  
ügy rendezésének, s csak saját erélyünknek  
sikerülend mulasztásainkat gyorsan és ered-  
ményt ígérőleg pótolni.

Kis-Márton.

Dr. Leszner Rezső.

### Ijúsági Irodalmunkról.

Igen fontos, talán a legnevezetesebb  
mozgalmak egyike valamely nemzet kultur-  
életében a szellemi tevékenység azon mozza-  
nata, mely az ifjúság kedélyi s értelmi fej-  
lesztésének nagy munkája érdekében történik.  
A nemzet szellemi nagyságának ereje az ifju-  
ságban gyökerezik, nem lehet tehát szó vala-  
mely kiválóbb szellemi vívmányról azon nem-  
zetről, melynek ifjúságára kevés — hogy  
ne mondjam semmi — figyelem se fordít-  
tatik.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az ifjúság  
az ábrándok, a képzelgés kora, úgy nem le-  
het nem üdvözölünk mindazon tényezőt, mely  
közreműködik az ifjúság józan és értelmes  
nevelésére, mely semmivé teszi az ábrándok  
világát, s az ifju előtt feltárja a valódi élet ké-  
pét, melybe öntudatlanul is mintegy bele-  
vezetni igyekezik. Már a hajdankor egy po-  
gány böse kijelenté, hogy a leendő férfit  
az ifjúkor úgy tünteti föl, mint a regg a na-  
pot; igyekezzünk tehát mindjárt a pálya kez-  
detén eloszlatni az esztelenség és korlátolt-  
ság felhőt, hogy érezhessük a napnak jóté-  
kony világát és melegét.

Ez óhajtott célt pedig elérjük az által,  
ha ifjaink kezébe oly műveket adunk, mel-  
lyekből kedélyök nemesülést, értelmök felvi-  
lágosodást és ismeretbőséget szereshetnek.

Éreztek e szükségességet gondolkozó  
házanki között sokan; mindennekeft az  
ifjúság igen lelkes barátja és pártfogója fe-  
ledhetlen emlékü Br. Eötvös Józsefünk, ki  
mindent megtett, hogy ifjúságunk szellemi  
művelését előmozdítsa, kinek utasításai sze-  
rint Vachott Ándorné által szerkesztett jeles  
ifjúsági művekkel bírnak.

Irók és kiadók, egyesek és társulatok  
tevékeny részt vettek ifjúsági irodalmunk föl-  
virágoztatásában, s ha Cox, Smiles, Jules  
Verne, Bernstein-féle művekkel nem gyara-  
pították is irodalmi termékeinket, mindazon-  
által nyújtottak egyrészt oly becses munká-  
kat, melyekből ifjaink honszeretetet, nemzetes  
érzelmeiket, s nemzetünk múltja iránti érde-  
ket és rokonszenvet szereshetnek; másrészt  
a fentiek fordítása által az ismeretek terjesz-  
tésének utat nyitottak, s hogy azon művek  
gyümölcsöző hatással leszenek reánk, erősen  
hiszünk.

Hogy a télettség vádja nem bélyegez-  
het bennünket, mutatja azon elég bő terme-

lés, melyet felmutathatunk. Ime Dolinay  
Gyula figyelemre méltó és sok érdemmel bí-  
ró „Hasznos Mulattató”-ja az ifjúság számára  
annyi ügyességgel szerkesztett közlőny, hogy  
lehetetlen a legmelegebb pártolásra nem aján-  
lanunk. A Franklin társulat kiadásában meg-  
jelent különféle sorozatai az ifjúsági művek-  
nek, valóságos bányái a szellemi kincseknek,  
melyeket a legtöbb jóakarattal ajánlhatunk  
ifjainknak az átkutatásra. Aldor Imre „Tör-  
ténelmi könyvtára” egész sorozatát ismerteti  
meg a világ és a magyar történelem kiválóbb  
akadjainak. A „Vasárnapi könyvtár”, „Kis  
nemzeti muzeum”, „Közhasznú családi könyv-  
tár”, „Képes hetilapjaink”, a „Vasárnapi Új-  
ság”, „Magyarország és a Nagyvilág” annyi  
anyagot nyújtanak az ifjúság szellemi képezé-  
sére, a gyönyörködtetve oktatásra, hogy való-  
ban csak roszakarat vagy a legvastagabb tu-  
datlanság válhat bennünket a szegénység  
vadjával.

S hogy ide tartozó specialis művekkel  
is bírnak, felesleges bizonyítanom, legyen  
elég csak néhány példára hivatkoznom. He-  
vesi: „Jelki András”-a nemcsak hazánkban ör-  
vend elterjedtségre, de német nyelvre is  
lefordított, s nagy olvasottságnak örvend;  
Jókai: „Téli zöld”-je, „Kis Dekameronja” s  
több idevágó munkája; Györi Vilmos ifjúsá-  
gi iratai; Greguss A. s Hunfalvi J. Csálád  
könyve; Vámbéry Indiai tündérmeséi; s  
magyar történeti tárgyainál fogva elismerést  
érdemlő Hohenauer Ignác ifjúsági művei: A  
magyar királyok és hősök csarnoka; Keresz-  
tes vitézek, Ötödiki László, Erzsébet stb. stb.  
valóban oly termékei ifjúsági irodalmunknak,  
hogy méltán sajnálunk lehet, miszerint nem  
örvendenek a legszélesebb elterjedtségre.

Nem cél nélkül soroltam el itt néhány  
munkát, de azon szomorú tapasztalás, hogy  
magát művelőnek nevező család is, nemhogy  
birna belőlük könyvtárban, de létezésökről  
se bir tudomással, hanem Tatár Péter féle  
Regeknnyhó, s holmi ponyvairodalmi silánysá-  
gok képezik ifjainak olvasmányát; ezen szo-  
morú körülmény mondatta el velem.

Számosan vannak ezenkívül, kik ide-  
gen munkákat adnak ifjaink kezébe, és pedig  
minden megválasztás nélkül. Szerencsétlen  
eszmé, talán még szerencsétlenebb, mint ama  
fentebb említett korlátozottaké. Nem vagyunk  
annyira huák, hogy elbizakodva öntelensé-  
günkben, elzárjuk magunkat a külföld mű-  
veltségétől, de be kell várnunk az időt, mi-  
dön a külföld irodalmához fordulhatunk. Ak-  
kor, midőn az ifjúbán a nemzetiségét, az  
ősök iránti tiszteletet a legnagyobb mérték-  
ben kell felgerjesztünk és azt ápolunk; ak-  
kor, midőn minden alkalmat arra kell fel-  
használnunk, hogy az ifjúbán rokonszenvet  
keltsünk a nemzet múltja iránt; akkor  
mondom — idegen novellagyűjteményeket  
stb. efelől kezükbe adunk, a legrábabb

hálátlanság, mit csak elkövetünk lehet a  
nemzetes nevelés ellen.

Vajha belátnók már egyszer a költő  
szavainak igazságát, hogy minden nemzet  
csak saját nyelvén lehet nagygyá, s igyekez-  
zünk e nagyságra törekvés lehetőségét azál-  
tal elősegíteni, hogy ifjainkat nemzetes szel-  
lemben nevelvén, jelszavukká legyen: „A  
h a z a m i n d e n e l ő t t .”

Kassa 1876. ápril havában.

Ferenczy József.

### Kik azok a mi jó barátaink Bécsben.

Vidékről, 1876. március végén.

Azt hisszük, t. olvasóink közt senki  
sem vádol bennünket arról, hogy a sajtónak,  
mind általában, mind kivált a napinak, ma-  
gas hivatását, annak a közvélemény alaku-  
lására való befolyását, magasztos nyilvános  
bírói tisztét s. a. t. vagy nem, vagy félre  
ismerjük.

De ép azért, mert a napi sajtónak oly  
magas hivatása van s mert annak e hivatá-  
sát méltányoljuk, képez előttünk rég óta bo-  
tránykövet azon magatartás, melyet a német  
napi sajtó, mind az osztrák mind a nagy-  
német — kevés becstelés kivétellel — a  
magyar állam, annak közjogi állása jogos  
érdekei és igényei, anyagi és szellemi fejlő-  
dése és haladása irányában tanusít. Senki  
előtt nem titok, azon ellenséges indulat,  
mellyel e sajtó legújában bank- és vámu-  
ügyi igényeinkkel szemben viseltetett; min-  
deki ismeri azon kaján szövetséget, melyre  
e lapok lépnek, ha a „szász testvérek jaj-  
kiáltásai”-t kell világgá bocsájtani; élénken  
emlékszünk azon hangra, melylyel törekvé-  
seinket, hogy nemzeti nyelvünk az öt meg-  
illető helyet mindenütt elfoglalja, kísérni  
szokták: — ezek a patentmagyarok,  
kiknek egy tucat ösmagyar arculatás nem  
fáj úgy, mint egyetlen egy német szó, ezek  
a tudatlan, félig művelt huncok, kik éjjel  
pénzöket, magukét vagy másokét, kartyázzák  
el, nappal pedig valamely ártatlan német ét-  
lap széttevével hazát mentenek, sat. —  
Mindnyájunk véret lázítottá már méltó fölha-  
borodás, ha láttuk, mint ragad meg e sajtó  
minden alkalmat, a magyar államérdeket kül-  
és belföldön károsítani, gyanúsítani, discre-  
ditálni, vagy mérges epével bemocskolni.

Hogy e tény így van, az szomorú;  
hogy ok nélkül (vagy ha úgy akarjuk, okta-  
lanul) van így, az világos; de hogy e saj-  
tónak van-e joga, magát irányunkban így vi-  
selni, s nekünk van-e okunk e sajtó itele-  
tére oly nagy súlyt fektetni — az már kér-  
dés.

S mi azt hisszük, hogy e kérdésre nem  
árt felelni.

Nem tennék ezt, ha a napról napra  
szomorubb tapasztalás erre nem szóritana.

Hogy e sajtó nem akarja átlátni, hogy  
a két szövetséges államban minden téren va-  
ló barátság van kölcsönös javunkra és érde-  
künkben — ez nem a mi hibánk,

hogy őt illető feleletünket éppen ma-  
gában egy bécsi lapban találtuk — ez nem  
az ő dicsősége.

Ha azon hasonlat, melylyel Stammnak,  
a bátorlelkű és igazszavu bécsi journalistá-  
nak harapós lapja a bécsi és nagy-német  
napi sajtó galád állapotait napfényre hozá,  
— igaz, ugy e sajtó a legerkölcstelenebb,  
legromlottabb, legcorruptabb a világon, mel-  
lyet maga az osztrák miniszterelnök méltán  
nevezett „Scandalpresse”-nek, melynek jelsza-  
va maholnap az lesz: „la bourse, ou la  
vie!” a mely még — megvételünkre sem  
érdemes.

Az említett hasonlat levélalakban van  
közölve: „— — — — —  
— — — — — tudja ön barátom, mi az,  
mi egy demi-monde-féle nőnek, megpillantá-  
sánál, oly undorral tölt el benünket? Ha ez  
undor létezik — pedig létezik, akármint mű-  
ködik is ellene ifjabb Dumas szinpadon, iro-  
dalomban és társaságban — akkor nem an-  
nyira magának az iparágunk utálatos volta  
kelti fel azt bennünk, mint inkább a vásári  
momentum, mely benne van, a megvásárol-  
hatóság bizonyos tarifa szerint, tekintet nél-  
kül a vevő személyére. Azok, kik ez aljas  
személyeket beteges sentimentalizmussal vé-  
delmezik, közönségesen a társadalmi viszo-  
nyokat állítják, mint mentő okokat előtérbe.  
Egy fiatal nőt mutatnak nekünk, melyet ren-  
desen szépnek rajzolnak, hogy lelkünk aljas-  
ságára biztosabban speculálhassanak, s azután  
azt mondják: Nézzetek e nőt, semmiféle ne-

velésben nem részesült, szülei a világba tá-  
szították, a leány felnőtt anélkül hogy más  
cultust tanult volna ismerni, mint tagjaét,  
akárhoh mutatta magát, akár kivel érintke-  
zett, akármint tett, mindig azt találá a sze-  
gény teremtés, hogy pusztán arcának szépsége,  
alakjának karcsúsága, tagjainak teljés lábainak  
kicsisége és finomsága után itélik. Csoda-e, ha  
szegény végre hozzászokott, egész becset il-  
letőleg testi kifejlődöttségét venni fel mér-  
vesszőül? A nő talán kereset munkát, de  
nem talált. Az éhség volt az, mely őt az  
első kéjenc karjai közé hajtá. Kinek lesz  
bátorsága, az első követ a szerencsétlenre  
dobni? — Így ez emberbarátok. Ön pedig  
azt mondom önnek barátom, vegye fel e kö-  
vet, vegye fel és dobja bátran az aljas ter-  
emtésre, embersége nem fog ez által szen-  
vedni. Tudom én, mit tesz e szó „éhség”,  
tudom, hogy az éhség képes az embert  
állattá tenni, de ne csaljuk magunkat,  
nem éhség az, a mi itt szóban forog.  
Tegyük föl, hogy az aljas nő első eset-  
ben azért adá el magát, hogy éhségét  
csillapítsa — habár rendesen ez sem igaz  
— miért adja el magát minden következő

esetben, miért marad meg az iparág utála-  
tos utján, miért nem tér magához, ha az  
éhség esete már nem forog fön? Dobja ba-  
rátom a követ bátran! . . . A mit eddig  
barátom mondtam, az csak kép volt —  
n a p i s a j t ó n k jelzésére, mert csakugyan  
nincs kép, alakzat, hasonlat az általam hasz-  
nálnál alkalmasabb a mi napi sajtónk jel-  
lemzésére, mely egész valója szerint nem  
más, mint a főlebb rajzolt nő; erről annyira  
meg vagyok győződve, hogy nem is kell bá-  
torság hozzá, azt nyíltan kimondani. Kér-  
dezze ön magát százszor azon megvetés okai-  
ért, melylyel napi sajtónk találkozni kezd,  
s ön mind a száz esetben a megvásárolha-  
tást fogja feleletül kapni. Egy példát fogok  
önnek felhozni, mely nem ritka, de ép azért  
jellemző. Fiatalabb koromban, midőn még  
eszmények után rajongtam, s például azon  
ábrándnak hódoltam, hogy szigorú és becsü-  
letes drámai kritika segíthet a német szin-  
pad elfajulásán, szinügyi kritikával foglalkoz-  
tam. A lap, melynek említett rovatát vezet-  
tem, igen tekintélyes volt, s most is az. Né-  
hány hétig vezettetem az értentet rovatot, mi-  
dön egy új színész jelent meg városunkban.  
Ez ember látogatásával szerencsétletet, mint  
ez már szokás színészeknél, s én nem vol-  
tam otthon, mint ez az én szokásom volt,  
ha színészek látogattak meg. Az nap délu-  
tán szolgám egy leveled ad, az illető színész  
adva át neki számomra, feleletlen reá volt:  
wird nicht erwartet. Ön már tudja barátom,  
mit akarok mondani: A borítékban egy le-  
vél volt, mely sajnálatot fejezett ki otthon  
nem létem fölött, és két bankjegy a 10 frt.  
legközelebbi szolgálatomért, mint . . . A  
vér arcomba szökött és sírni kezdtem — Istenem,  
hisz először voltam e téren föllépén-  
dő, és mint mondtam, ekkor még eszmények-  
ért rajongtam! Elég az hozzá, a színésznek  
azon lapidar stylusban feleltem, melylyel az  
ember rendelkezik, ki az illető iparágat még  
meg nem szokta. Egy órával később kezeim  
közt volt a színész válasza s igen jól emlék-  
szem még e válasz első sorára: Istenem,  
hogy gyaníthatam volna ezt uram, — nekem  
azt mondták, hogy ez így szokás az ön lap-  
jánál, és ha kívánja, két collégámat hozha-  
tom föl tanukul, kik ön elődénél hasonló fi-  
gyelemért kevésbé járták meg, mint én. Ime  
barátom, ez volt egyedüli vigaszom. Így volt  
ez szokás az ön lapomnál, és ha én százszor  
mondottam volna is, hogy az én meggyőző-  
désem nem eladó a 20 frtért, mit használt  
volna ez, ha már ez egyszer így volt szokás-  
ban? Elődöm jelenleg vezércikkeket ír egy  
nagy napilap számára, politikával foglalkozik  
és „tekintélye” egyéniség. Hány bankjegy  
van szokásban nála most per cikk, — nem tu-  
dom, és nevé sem szükséges említenem,  
mert az én „elődöm” megtízszerezte megszá-  
szorozza magát a bécsi journalistikában, és  
ha ön barátom néhány — óh vajmi kevés!  
— kivételt levon, az ő „szokását” minden  
lapnál meg fogja találni. Ez a mi modern  
napi sajtónk, barátom!

Ennyit és így Stamm lapja.

És e sajtó előtt képviselők, ministerek,  
államférfiak, diplomaták, hadvezérek, pártok,  
clubbók, európai rangu bank- és színházak,  
tudományos, irodalmi, művészeti, vasuti, pénzü-  
ügyi, közművelődési intézetek, társulatok,  
vállalatok — reszketnek! E sajtó nyilvános  
erkölcs-bírói szerepet gyakorol! E sajtónak  
van még hitele, tekintélye, becstelése! E saj-  
tóra hallgatnunk kell, mert közvéleményt al-

csak midőn közelembre értek hallhattam be-  
szélgetésük töredékét. Oh, de e töredék is  
elég volt arra, hogy felrázzon lethargiámból!  
Oh e töredék! Szörnyű titoknak jutottam  
nyomába! Bizonyosan vonakodott Rafaela ará-  
jává lenni Király Dömének, mert oh! mit  
gondoltok? mit terveztek az ármányos lel-  
kűk! Szörnyű apa, vérlázító vő!!! El akar-  
ják Rafaelát rabolni, el rabolni, és pedig még  
ma!!!

— De hátha csakhamar megszökik tő-  
lem? — szólt az egyik alak kiből Király Dö-  
mére ismertem.

„Valamibe burkolni kell, hogy ne tudja  
hova viszed! kedves fiam, s aztán sohasem  
talál haza. . . .”

No az idő már elég későre jár, tehát  
sietek haza felé; e célból befogatok, és majd  
Janesi kocsisom lehozza az emeletről. . . .

Szavai a távolban hangzottak el! Így  
tehát? Minden világos előtem! Ma ünne-  
pelték Rafaela eljegyzését, mert az öreg „fiamnak”  
szóltotta Dömét! S mert az én jó, az én,  
hű Rafaelám nem akart nevévé lenni ez em-  
berialakot viselő sátnak, tehát erőszakhoz  
nyulnak. . . De ez sem fog nekik sike-  
rűlni. Mi meg fogjuk akadályozni!! Mondjá-  
tok tehát, akartok e segítségemre lenni e ne-  
mes tettél, mely a XVI század lovagias ko-  
rára emlékeztet? . . Oh igen, ti akartok,  
hisz látom szemitekben a lelkesülés szikráit;  
jertek tehát! Nincs veszteni való időnk. . .

Fölfegyverkezve fűtykőseinkkel gyorsan  
haladtunk a gyéren megvilágított sötét utcá-  
kon át. Még Ferkót is elhagyta szokott hi-  
deg vére, mert szemei haragtól csilámlottak!  
Rafaelák szomszédságában egy kapu alatt  
vontuk meg magunkat.

Király Döme fogatja a kapu előtt állott  
már útrakészen. . . .

Ándi szíve csaknem hallhatóan dobogott,  
még Ferkó fáradtan lihegett. Engem a kifej-  
lés miatt roppant kíváncsiság bántott.

Csekély várokozás után Rafaelák ka-  
puja alatt lépések zaja támadt.

Jónek! szólt Ándi és megemelte fűty-  
kőjét. . . S csakugyan. Legelől Dömének  
markos kocsisa lépdelt, karjain egy leborított  
mozgó lényt hozva. Utána Király Döme és  
Rafaela atya. Előrohantunk.

Megállj! nyomorult hölgyrabló! Ne félj  
Rafaelm! itt van szabadtér! E szavakkal  
ragadta meg Ándi a kocsis nyakát, s elvette  
fűtykőjét leránta a leplet, mely veszélyben  
forgó ideálját fődte. . . .

De őh családás!!  
A képzelt ideál nem Raphaela, hanem  
egy szép vizsla volt, melyet Rafaela atya a  
mai eljegyzés emlékére a szintén szenvedélyes  
vadász Dömének ajándékozott.

Ándi majd kővel vált; Rafaela atya és  
Király Döme meglepetve bámultak.

Az emelet egy nyitott ablakából pedig  
hangos kacaj érinté füleinket. . . .

Felneztünk mindhármán. Rafaela ka-  
cagva csapta be az ablakot.

Ándi ezen idő óta elhagyva a költői  
dolgok utáni törekvést a prózai sakkot kezde  
tanulni, s egy két hét múlva Ferkó már  
társat talált benne helyetlem. . . .

Helyetlem, kít akkor már más felé von-  
zottak szíve vágyai. . . . .

Balkay.

kot és képvisel! E sajtóval az ország javára és jövőjére kiterjedő ügyeknek, hazánk jogos de vita tárgyát képező igényeinek tárgyalásánál a becsületes véleménycsere küzd-homokján találkozunk kell! E sajtó ad hangot országoknak! E sajtó befolyásolja a nemzetek jövőjét! E sajtó alkot közvéle-ményt ellenünk! E sajtó ül synedriumot Európa s a világ fölött!

Azon kérdést tettük fölőbb, az említett sajtónak van-e joga, magát irányunkban az említett módon viselni, s nekünk van-e okunk, e sajtó itéletére oly nagy súlyt fektetni?

A mondottak után a feleletet t. olvasóinkra hagyjuk.

Sz. M.

Különfelek.

Vasárnap ápril 16-án a „jótékony célú hangverseny” rendeznek a városi színházban, melynek tiszta jövedelme az árvízkarosultak javára fordítatik. Közreműködik a „dalkosorú” és a „sopronyi férfi dalárda” több, kitűnő, érdekes s új darabbal. Ezenkívül Riegel Anna bécsi konservatorista kellemes hangjával nem kevésbé fogja emelni az estélyt. Páholyok és zártszékek kap-hatók Pachhofer Lajos urnál (várkerület 107 sz.) Figyelmeztetjük a t. közönséget e ne-mes céllal összekötött élvezetes estélyre.

A helybeli főreáltanod a vasárnap ápril 23-án rendezi Deák Fe-renc gyásznapját, melyre a tanártestület a meghívókat szét fogja küldeni, s melynek a sorrendje a következő: Emlékbeszéd Deák Ferencről. A „Honfidal” előadása a sopronyi férfi dalegylettől. Elegia elszavalása. Egy gyászdal eléneklése. Beszéd Deák Ferencről, elmondva egy reáltanodai tanulótól. A szózat előadva a reáltanodai énekkartól.

Templomiszerelm-vallomás. Egy fiatal utas Angolország egyik templomát látogatta meg, melyben éppen a lelkész szónokolt. Beül a padba egy csinos nő mellé ki, ruhájáról ítélve, szinte idegen volt. A heves véru férfinak csak egy pillantásába került, hogy érvényre emelje a „látni és szeretni” elvét. Mit tegyen, mily módon adja tudtára a nőnek, szíve érzelmeit ily szent helyen; gondolkozik, még végre a szerelem találékonysága segít rajta. Fog egy nyitott bibliát, oda nyújtja a nőnek meg-jelölve szt. János II. könyv. 5 versét: „És most asszony, nem új parancsolatot írok ne- ked, de olyant a mi kezdettől volt, hogy mi szeretjük egymást.” A nő elpirul, habozik, míg végre, vonakodva ugyan, visszadja a könyvet, Ruth könyvének 2. sz. 10. versét je-lezve: „Erre arcára borul, és fohászodik hozzá. Mivel érdemeltem meg a kegyel-met szemeid előtt, hogy te rám ismersz, no-ha idegen vagyok?” A férj örömrában rep-desve visszaadja a bibliát szt. János 3. epest. 13. és 14. versére mutatva: „Sok vala az irni valóm, azonban nem akartam tollal és tintával hozzád fordulni. Reményem, hogy nemsokára meglátlak, és akkor majd beszélünk egymással.”

Egy új neme az ügynök-ségnek. A mai pénzszük világ minden-féle kigondolható leleményekre nyújt alkal-mat a rossz üzleteket tevő kereskedőknek. Egyik bécsi kereskedőnek csinos felesége el-válalta férjénél az ügynökséget. Eljár ház-ról-házra vevők hajhászására. Sokan bele is másznak a jól készített hálóba, csak hogy maga az asszony is, többször esik bele. Leg-többet fordul meg Mars isten fiainál, kik nem mennek ugyan a kereskedésbe, de annál töb-bet mulatnak otthon a szép hölgygyel. Valjon

tudja ezt a nő férje, az más kérdés! Nem hisszük, hogy a tiszték elárulnák ez érdekes kalandot!

Hétfőn ápril 17-én nyílnak meg, egy hosszú év leforgása után ismét, a múzsák ajtai, a szomjuhozó magyar közön-ség számára. Vezéry Ödön színiigazgató, ki nem kimélt semmi fáradságot; ki minden erejét oda irányozta, hogy kitűnő színészei és válogatott darabjaival a közönség igényeit a legkisebb pontig elégítse ki; dacára a ese-kély pártolásnak és a kis számú bérletnek nem retten vissza az akadályoktól, s bátran, minden ingadozás nélkül szembe áll velök. — Első este Tóth Ede pályanyertes műve „A falu rossza” kerül színpadra. Rajtunk a sor, hogy bebizonyítsuk szorgalmas látogatás-sal, hogy egy jóra való magyar szíatársulat képes falaink között tisztességesen helyt ál-lani.

A német színivad vasár-nap fejező be előadásait; ez előadással vég-ződött a három évi szerződés is. Jövő évre, illetőleg jövő három évre lesz megint sze-rencsénk Thalia templomában német színé-szeket látni; ellenben a magyart csak a tik-kasztó nyári napokban, midőn a közönség sokkal inkább az üde árnyékot terjesztő fák terebélyes lombjai alatt keres menedéket és szórakozást. Sajnos, hogy atyáink nem gon-doskodnak jobban egy ily intézet kellő ren-dezéséről. Azért nem esoda, ha a lapok vá-rosunak bölcs intézkedéseit dicsérik! Igy olvassuk a „Zenészet Lapok” március 25-ki számában: „Szomoruan kell azon sajnós tényt constatálnunk, hogy a soproni színház 3 évre bécsi színészeknek adatott ki. Tehát e derék (?) város szabadalmazta a germani-zálást 3 évre.” — Ehhez ugyan nem kell commentár!

Az új mérték ugy látszik na-gyon is neki batorított néhány eladó felet-áru értékének túl becsülésére. Nem volna jó, ha az illetékesek kicsit körülnéznének, hogy miként bálnak el az eladók a vevők-vel szemben az új mérték alkalmazásával?

Angol-Amerikai nők ü-lőnőspassiói Nem kevesebb, mint 10 wiltoni nő ellen foly egy érdekesítő pör Da-venportban (Amerika, Jóna állam.) Corry El-la (wiltoni) 1875 ápril 16-án saját lakában éjnek idején egy csoport nő által támadtatott meg. Az ágyból kivonszolt és ruhájától meg-fosztott nőt bekétrányozva és tollakkal be-szúrta. azon megjegyzéssel üzték ki, hogy a várost rögtön hagyja el. A fönt idézet, csupa-előkelő házból származott amerikai-angolhöl-gy van ez ocsmány tett elkövetésével bepara-szolva. A vádló ugyan nem fenytő pört in-dított, csak 50,000 dollár fájdalom pénzt kö-vetel. Vádlottak védője nem tagadhatja a tett elkövetését, és beszédében csak ez aljas eljárás alól iparkodik kimenteni az előkelő hölgyeket.

Menyegzői csók. Kentucky-ban egy vaskoshegyi lakós, hosszú kérés után nőül vett oly leányt, kit egy finom, művelt városi egyén szeretett, de eredmény nélkül. A menyegző alkalmával a vendégek, régi szo-kás szerint, megcsókolták a menyasszonyt. A városi férfi, ki szinte hivatalos volt az ün-nepélyre, ismerte a völegény szerelemföltő természetét s vonakodott azt megcsókolni. Ezt látja a férj, hozzá megy és következőleg szól-lítja meg: „Az asszony most már az én fele-ségem, követelem, hogy részeseüljön az öt megillető tiszteletben. Csókolja meg, mert különben összeüzöm minden csontját.” Az illető, hogy ne kössön közelebbi ismeretséget az athleta markáival, akarva nem akarva egy erős, de talán még is édesen ható cuppanás-sal róta lekötettségét.

Érdekes ökölvívada l.

Két New-Yorki balletáncosnő ökölharera kelt. Saunders kisasszony fehér fűzővált, biborszínű nadrágot, piros harisnyát és ci-pőt viselt. A másik nő Harland Rosa kék mellényben és fehér feszes nadrágban jelent meg a küzdőterén. Mindakét hölgy fölizga-tottságát s halványságát iparkodott elpalás-tolni, a mi részben „sikertült is.” A küzdés megkezdtekor Harland ügyetlenül mozgatta kezeit; Saunders azonban sokkal ügyesebben. Egynéhány fortély után sikerült Saunders-nek ellenfele arcát egy ütessel érinteni. Har-land pedig egy ütése által rendtelenségbe hozta vívtársának hajékát, mi a két küzdőnek mo-solyt varázsolt arcaikra. Végre hosszú küz-dés után Harland veszíté el kezeinek ügyet-len mozgásával a fogadást. Saunders mint győztes 200 dollárt és egy ezüst éket kapot. Harlandot, hogy haragját lecsillapítsa, egy tízes imádója 10 dollár bankjeggyel aján-dékozta meg. Az ajándék megfette hatását, mivel mindakét küzdő karonfogva lépet le a színpadról.

Szegény Görögország. A történelem bölcsője oly szegény, hogy egy tudományosan művelt férfi sem találkozik az egész országban, ki képesítve érezné ma-gát hazája történetének megírására. Kouria-kos atheni polgármester pályázatot hirdetett egy történelmi munkára, ily cím alatt: „Gö-rögország történelme a keresztényen időszámi-tástól egész a görög forradalomig, 1821-ig.” A díj 1000 drachma (330 frt. o. é.) E ke-csegtető pályázat dacára sem találkozott egyén; ki vállalkozott volna e munka meg-írására, kivéve egy, kinek munkája azonban nem ütötte meg a pályázati mértéket.

Teke győzelem. A híres Vignaux-t (Toulouseból) carambol versenre hiv-ta Sexton William New Jorki elismert kitűnő tekés. Okul szolgált egy 3000 frs értékű serleg, melyet Vignaux egy játszma alkalmá-val nyert. Ezt az amerikai kancsal szem-mel néz s kedve szotyant a serleg birtokára. Vignaux nem csak hogy el fogadva a 600 carambolos felhívást, de meg is engedte Sex-tonnak, hogy saját teke asztalát hozza Párisba. A verseny igen érdekes volt, a fogadások 50,000 frans-ig rugtak. A közönség éber figyelemmel kísérte a küzdők játékát; míg végre 3 1/2 óra alatt Vignaux lett a győztes 600 carambolával, holott Sexton csak 468-ig vihetta.

Művészicsélfogás. Egy majommutató elindult Berlinből Hamburg-felé. A vonaton észre veszi, hogy egy maj-ma megszökött. Nosza rajta! lótnak futnak és fáradoznak a szökevény bekerítésén, de biz majom uram nem akart visszajönni. Erre a majommutató jól kitanult ebét küldi a befogásra s ennek sikerült is a befogás, mert a majom a négy lábú poroszló hátán nyargal-va jött vissza ketrecébe.

Vegyesek.

Hunyadban egy vadászat alkalmával nem kevesebb, mind négy vadász lő-ve-tett meg. — A prágai egyetem megtiltotta a nők mint rendes és rendkívüli hallgatók fölvételét. — Sonnen a „Germa-nia” szerkesztője, ki öt hónapi fogságra volt ítélve, megszökött Berlinből Prágába. — Tar-nóczy József herceg érsek — kinek apja kivándorolt magyar honvéd tiszt volt, — e napokban halt meg Bécsben. — Orvay miskolci borkereskedő Bécsben való időzése alatt megtébolyodott. Örületségében kabát és mellény nélkül futott a várba kérve kihallga-tást, valami fontos fölföldözés ügyében. — Huxley a híres londoni természetbúvár egy levélben 1000 fut. sterlingre szóló utalványt

kapott Thomasantól érdemei elismerésül. — Karpáthy Kamill honvéd főhadnagy és a ludovica tanára, egy este hazamenet alkalmával a következő nem kellemes szavakat hallá háta mögött három német egyéntől: „Egyet csapsz hátulról koponyájára, hogy össze-rogy és aztán rajtunk a sor”. De a főhad-nagy nem vette tréfára a dolgot, kardját ki-rántva megfordult, az egyiket leütötte a má-sik kettő pedig kerekelt oldott. — A kitil-tott „Gartenlaube” helyett Bécsben „Heimat” című szépirodalmi lapot indítottak. Ugyhiszük hazafiasabb lesz edénél!

Kiadól nyilatkozat.

A „Sopronvidéki lapok” jelen első száma egyuttal mutatványszám lévén, kér-jük a t. olvasókat, hogy ha a lapot meg-tartani nem kívánják, ezt vissza küldeni sziveskedjenek.

Azon t. előfizetőinket, kik a „Sopron” 14. számában foglalt ráfo-gásokra vonatkozó s az „Oedenburger Zei-tung” pénteki számában megjelent cáfo-latomat olvasni óhatják, kérjük tudósít-sanak róla, hogy nekik mi hamarabb meg-küldhessük.

Figyelmeztetjük azon t. urakat, a kik hirdetéseknek akarnak lapunkban közölni, hogy ebbeli tudósításaikat legfö-ljebb esütörtök délig küldjék be a kiadó hivatalba (színház utca 10. sz.)

Szerkesztői üzenetek.

Dr. L. R. Kis-Márton. Bármikor szívo-sen nyitunk tért közleményeinek. — B. J. Vác. A mint látod változtak a körülmények, de nem bennük mi. A két küldeményt megkaptuk; hasznukat ves-zük mennél előbb. Küldd az utat is ha kész. — Sz. M. Sz. Márton. Ugyanazt mondjuk a mit fön-nebbinek, reméljük, hogy most annál buzgóbbak le-szünk celunk elérésében. A mint látja, hozzuk. — W. J. Somorja. Ugyanazt ugyanönnök. Mikorra várhatunk valamit? S. K. Csorna. Kérjük a to-vábbi működésre. Az itt lévő közöljök — Buda-pest. Llevelét későn kaptuk. Jövő számban kü-zöljök.

Déli vasut. \*)

Table with train schedules for Sopron and Bécs. Columns include destination (Kanizsáról Sopronyba, Sopronyba Bécsbe, Sopronyól Kanizsára), departure time, and arrival time.

\*) A helyi idő szerint.

Az 1873-ki bécsi világkiállításnál ér-demkereszttel kitüntetett.

Berkowitsch M. és társa

magkereskedők. Bécs, Hegel utca 17. sz. E jól berendezett kereskedésben kap-ható minden fajta mag a legnagyobb választékban. Árjegyzékek bérmentes megkeresé-sekre rögtön küldetnek.

Romwalter Károly

könyvnyomdája Soprony, várkerület 121. sz. a.

ajánlkozik mindennemű nyomtatványok elkészítésére: irodák, hivatalok stb. számára a leg-különbféle alakokban. Lapok, könyvek és alkalmi nyomtatványok a legnagyobb terje-delemben és különféle nyelven gyorsan és pontosan készítetnek. Kaphatók itt továbbá kész nyomtatványok magyar és német nyelven, egyes és nagyobb részletekben a legolcsóbb áron.

Látszerész.

A kinek szüksége van szemüvegre vagy egyéb látszerész tárgyakra forduljon a jól felszerelt

Richter C. W

látszerész üzletéhez (Soprony, hátulsókapu 6. sz.)

E többször kitüntetett üzletben sajátkezü látszerekben kívül, a jeles bel- és kül-földi szemüvegek, csipetők, távosövek, lő-, súly-, folyadék- és lejtmerők meg más e szakba vágó optikai szerek kaphatók. Ugyanitt kapható a legnagyobb vázlatban a v a r r ó g é-p e k n a g y s z á m a.